

Ročník XV.

Červen 1933.

Číslo 4.

Vlastivědný sborník Záhoří a Poběžví.

Obsah:

Předhistorické osidlování a nálezy z Hranicka a Lipenska. (Dr. Jos. Skutil — Brno, Museum). — Na obálce: Zatmění slunce. (Prof. Josef Siroký, Lipník n. B.).

Vlastivědný sborník »Záhorská kronika« vychází čtvrtletně. Ročně se předplácí 10 Kč složenkou, po 1. lednu 1933 se doplaci 12 Kč. Platí se chekem pošt. spořitelny čís. 100.630, Brno. Pro žáky při hromadném odběru sleva.

Reklamace se vyřizují jen do vyjítí nového čísla.

Literární příspěvky, zprávy, knihy a časopisy k recensi i na výměnu, objednávky i reklamace buděz zasílány na adresu: »Záhorská kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

Novinové výplatné povoleno řed. pošt a telegrafů v Brně, výnosem číslo 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

Redaktor a vydavatel Ant. Fröhlich, Dolní Újezd u Lipníka n. B.

Zatmění slunce.

V pondělí dne 21. srpna 1933 bude částečné zatmění slunce. Toho dne vyjde slunce v Lipníku n. B. ve 4 hod. 49 min. 49 sek. dle času, jímž se řídí naše železnice. Vycházející slunce nebude již v děti celé, nýbrž svítící část slunce bude mít jen podobu srpu. Tmavá část slunce se bude po východu ještě stále zvětšovat a to tak, že přesně v 5 hodin 8 min. 36 sek. uvidíme slunce nejvíce zatmělé. Zatmění jest způsobeno tím, že se měsíc postaví do cesty světlu vycházejícímu ze slunce a ježto jest měsíc neprůhledný, zastíní je a nám se bude zdát, že je zatemněné.

V okamžiku největšího zatemnění bude asi čtvrt slunce zateněno. Kdyby slunce bylo hodinovým ciferníkem, byla by zateněná část mezi druhou a šestou hodinou. Od okamžiku největšího zatmění bude se tmavá část stále zmenšovat, a nám se bude zdát, jako by slunce utíkalo od zatemňujícího měsíce.

Konec zatmění bude právě v 5 hod. 59 min. 24 sek. V tom okamžiku uvidíme na okraji slunce ještě tmavý bod a to právě v tom místě, kde by ručičky na hodinkách ukazovaly půl druhé minuty před půl. V tom místě se měsíc od slunce odloučí a slunce bude svítit dále jako v jiné dny.

Pro jiná místa naší republiky bude popsán zjev skoro stejný. V Praze bude okamžik největšího zatmění právě o minutu později než u nás, v Užhorodě nastane o jednu a půl minuty dříve.

Cely výjev bychom ovšem nemohli pozorovat, kdyby po dobu zatmění obloha byla zatažena.

Prof. Josef Široký, Lipník n. B.

Našim odběratelům dostává se tímto číslem přehledná příručka o předhistorickém osídlování a nálezech z Hranicka a Lipenska. Věnovali jsme výpravě značnou péči a značný náklad, zvláště obrázkové výzdobě. Za zapůjčení štočků zvláště děkujeme srdečně p. Dru I. L. Červinkovi, stát. konservatorovi, dále Matci Opavské v Opavě a Vlasten. spolku musejnímu v Olomouci.

Ostatní příspěvky a příp. dokončení budou uveřejněny v příštím XVI. ročníku, jehož první číslo vyjde v září t. r.

Velkou starost nám způsobují nedoplatky za letošní i starší ročníky! Vyrovněte laskavě předplatné, abychom mohli dostáti svým povinnostem!

Redakce a administrace Z. k.

Redakci došlo.

PhDr. Josef Dvorský: Český apoleta, generál Fr. J. hr. Kinský — pedagog filantropismu. S předmluvou JUDr. Karla Viškovského, ministra národní obrany. Úvodní slovo předeslal PhDr. Otakar Kádner. Nákladem vlastním. Hranice nad Bečvou 1931. — Kniha je velmi krásně vypravena a věd. odborníky doporučena. Je svědomitou prací, jež vyplňuje výborně mezera v historii naší pedagogiky. Autor ocenuje generála Fr. J. hr. Kinského, jak u něj duch

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOLNÍM ÚJEZDĚ U LIPNÍKA NAD BEČVOU

Ročník XV.

Červen 1933.

Číslo 4.

Jos. Skutil, Brno-Museum:

Předhistorické osídlování a nálezy z Hranicka a Lipenska.*)

(Věnováno Monsignoru Dru Fr. Přikrylovi, papežskému komoří, arcibiskupskému radovi a faráři v Drahotuších, zakladateli Záhorské kroniky.)

I. Úvodem. — II. Předhistorické osídlování Hranicka a Lipenska. — III. Soupis předhistorických nálezu z Hranicka a Lipenska. — IV. Seznam literatury vztahující se k pravěku Hranicka a Lipenska; seznam zkratek.

I. Úvodem.

Zájem o pravěké starožitnosti na Hranicku a Lipensku, kde se vyskytují v některých částech velice hojně, byl na našem okrese vždy neobyčejně velký a hojně nalézané předhistorické památky těšily se vždy stálé oblibě a pozornosti. Již starší vlastivědné práce moravské se zmínějí o různých předhistorických nálezech východomoravských, ale zejména s počínajícím se vlastivědným ruchem od osmdesátých let vyrostl i v našem kraji netušenou měrou zájem i o předhistorické památky. Byl to v první řadě nadšený národopisný a folkloristický pracovník, zakladatel Záhorské kroniky, zprvu učitel osvětimanský (od r. 1878), správce školy uherčické, kaplan velkokarlovický a od r. 1888 trvale na Záhoří působící (nejdříve v

* Za mnohé laskavé informace při této práci děkuji p. stát. konservatorovi Dru. I. L. Červinkovi, p. říd. učiteli Ant. Fröhlichovi, který zejména s neochvějnou ochotou obstaral tisk této práce, p. řed. J. Šindelovi, správci muzea hranického, p. řediteli Hudečkovi z Přerova a j.

Soběchlebích, pak v Týně Monsignore Dr. František Přikryl (nar. 6. září 1857 ve Vlčnově u Uh. Brodu), známý svými cyrilometodějskými i runologickými ušlechtilými snahami, který se s neobyčejnou láskou věnoval sbírání a vykopávání prehistorických památek. Odůvodňoval tuto svoji sběratelskou práci takto: »Kamení ať mluví, když mlčí lidé; nechť mluví tyto drahocenné památky našich dávných předků do duše vlažných či zaslepěných soukmenovců!« (Záhoří 1891, 80) (obr. 1).

Dr. Přikryl zahájil svoji kroniku, první vlastivědně-regionální časopis moravský (prvý sešit vyšel 1891 v Soběchlebích), pokusem o vyličení pravěku záhorského (dopravázel jej i mapou!); upozorňoval takto záslužně na velké zejména mohylové bohatství kraje, zdůrazňuje již v devadesátých letech nutnost jeho systematického výzkumu. Největší zásluhu o vědecký výzkum kraje má však státní konservator Ph. Dr. Ing. I. L. Červinka, zejména pokud se týče výzkumu zmíněných záhorských mohyl; zásluhou Červinkovou pravé nálezy záhorské staly se známy i v literatuře.¹⁾ Jinak se výzkumu prehistorie kraje věnovali zachraňováním přiležitostních nálezů a sbíráním P. Karel Loníček, přerovský ředitel A. Telička a v poslední době zejména dolnoújezský říd. učitel Antonín Fröhlich, od něhož jako redaktora Záhorské kroniky vyšel popud k publikování této práce.²⁾ Má vedle stručného přehledu o průběhu osídlování obou okresů — toto vymezení oblasti je přirozeně na závadu všem podobným pracím, jež nemohou operovat materiélem ze sousedních celků, které, poskytujíce mnohdy stejně hodnotný a cenný materiál, s určenou oblastí těsně souvisejí³⁾ — podati hlavně pro vlastivědnou školskou potřebu vyučovací soupis prehistorických nálezů z Hranic a Lipenska. Materiál tento, pocházející z různých výkopů a nálezů je uložen jednak v Mor. Zemském museu v Brně, v museu olomouckém a Teličkově museu přerovském, dílem v městském museu hranickém,⁴⁾ privátní kolekci Ant. Fröhlicha, hojně materiálu je roztroušeno po školních kabinetech. Zájem o prehistorii projevili i četní jiní jednotlivci jako na př. p. A. Svérák, p. odb. uč. J. Kostruch v Tršicích, p. Indra v Hranicích a j. v.

Neničte tyto předhistorické památky, zachraňujte je, oznamujte jejich nálezy správám škol, četnickým stanicím, správě muzea hranického nebo přímo Mor. Zemskému museu v Brně (Zelný trh)!

¹⁾ Seznam lit., z níž z Červinkových prací, jiko nejlepšího znatele domácích poměrů, je mnohdy úmyslně doslovně v této práci citováno, je uveden ku konci práce.

²⁾ Za účelem pod. práce soupisové, jež měla býti podniknuta již daleko dříve, byl pořízen v obou okresích i školský dotazník, jehož informaci s povídkiem používám (DŠK).

³⁾ uvádím jako př. meziříčské Němetice, bystřické Dřevohostice, Mankovice nad Odrou (velký bronzový nález) a j. v.

⁴⁾ k němu svr. několik zpráv v Záh. kronice III. 1906, 8, IV. 1908, 8, 16.

Ony jsou dávní svědkové minulosti našeho kraje, podle nich poznáváme, kteří národní bydlili v našich zemích, ony nás přímo informují o příchodu a životě našich pradávných předků staromoravských!

II. Předhistorické osídlování Hranicka a Lipenska.

Prvé nejstarší stopy pobytu člověka ve střední Evropě jsou zjištěny z mladší doby diluviální ze staršího období tak zvaného aurignackého (asi 80.000 let př. Kr.), kdy se dostaly Poodřím a Moravskou branou do našich krajin prvé tlupy diluviálních lovců. Jest velice zajímavé, že ačkoliv všechny, i pozdější (mladoaurignacké i magdalénské) paleolitické invaze se dostaly do centrální Evropy z východu našimi krajinami — podrobně o všech těchto otázkách se zde není možno šířiti — kudy se braly daleko později i zpět do svých původních vlastí (nejmladší magdalénien), jak o tom svědčí četné paleolitické stanice i menší nálezy téměř ve všech sousedních okresech (na Přerovsku Předmostí, na Holešovsku Lechotice, Zahnašovice, Žopy, Količín, Kostelec, na Bystřicku Hostýn a Lhota Radkova, na Jičínsku Šípka a Čertová díra na štramberském Kotouči kota 539 m, Stachovice, Blahutovice, Šenov, Nový Jičín, Žilina, Rybí, Libhošť, na Bílovecku Bílovec⁵⁾), že na Hranicku byly zjištěny nepatrné stopy pobytu diluviálního člověka (také aurignackého) dosud pouze⁶⁾ v hranické jeskyni;⁷⁾ leč není pochyby o tom, že budou stopy diluviálního člověka zjištěny na Hranicku i na Lipensku a jistě i daleko hojněji na mnoha jiných místech; právě Hranicko slibuje v tomto ohledu hojně nálezy (obr. 2).

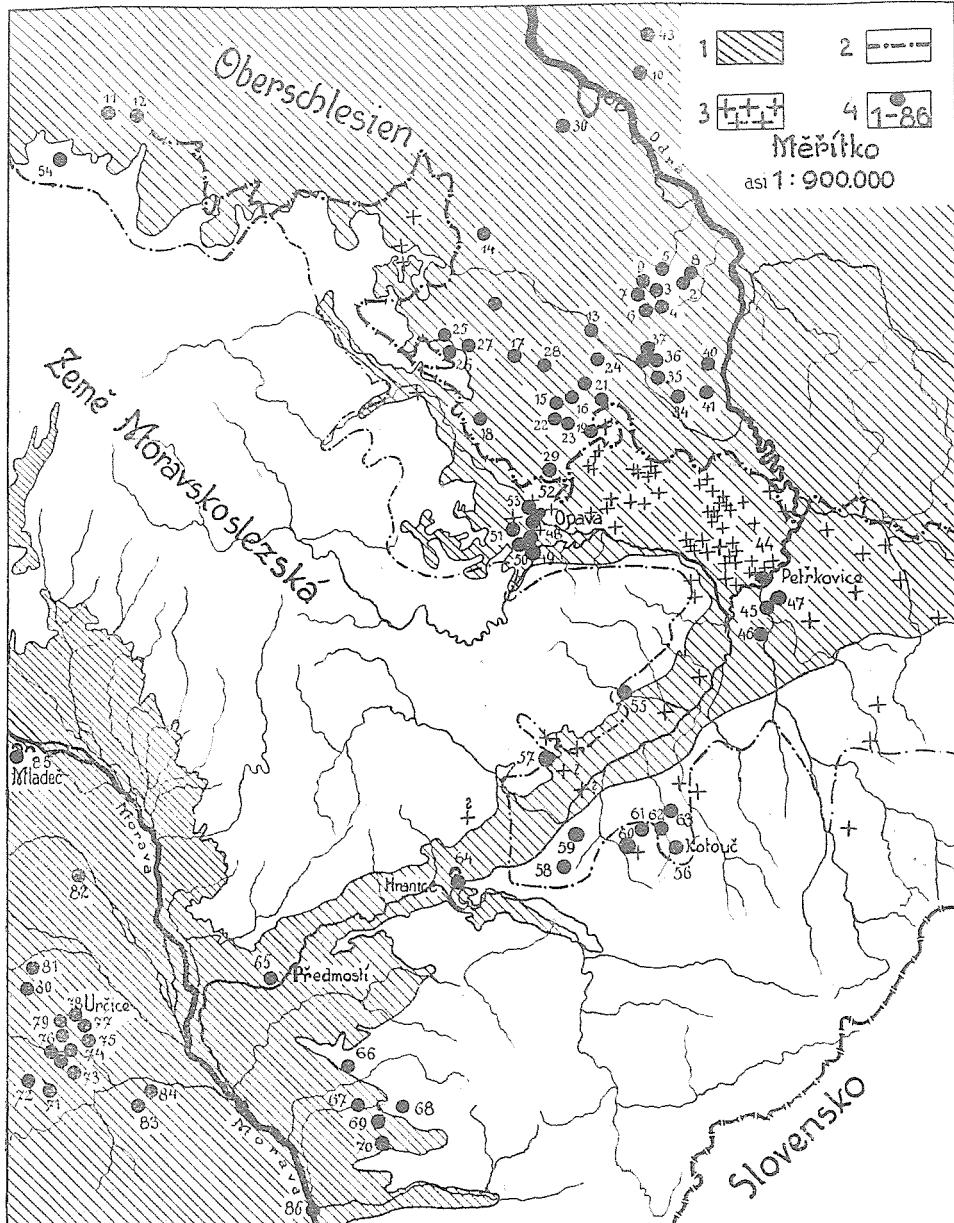
Když opustilo toto diluviální lidstvo střední Evropu — bylo to asi v době 20.000 let před Kristem — zůstaly naše krajiny až asi do třetího tisíciletí před Kr. vůbec neobydleny a pusty, kdy byly teprve znovu osídleny nově příchozím lidstvem z jihovýchodní kulturní oblasti; tato nová středoevropská okupace rolnického lidstva s neolitickou daleko výspělejší kulturou⁸⁾ — člověk již dovedl svoje kamenné nástroje hladiti, brousiti a vrtati, vyráběl si keramiku (podle níž rozeznáváme různé stupně jeho kultury), měl ochočený dobytek (skot, tura, koně, psa), znal obilniny, zakládal si trvalejší sídla, jistě

⁵⁾ K předmostecké stanici svr. Absolon K. v Klaatsch-Heilbornové Die Entstehung und Werdegang der Menschheit (Berlin 19), k paleolitiku našich zemí J. Bayer v Sudetě I (1925), 19—120, ač práce by zaslouhovala mnoha doplnění, mapku nejstarší okupace východní části země moravskoslezské viz ve Věstníku Matice Opavské XXXVI. 1931, 3.

⁶⁾ Podrobnejší o jednotlivých nalezištích viz dále v Soupisu u jednotlivých lokalit.

⁷⁾ Neprávem byly hledány v Černotině.

⁸⁾ T. j. kultura mladší doby kamenné (neolitická), kultura starší doby kamenné se nazývá kultura paleolitická.

Obr. 2.

Mapka rozšíření diluvia a paleolitických stanic moravskoslezských a hornoslezských (asi 1 : 900,000) 1. = rozšíření diluvia a aluvia (podle J. Jahna); 2. = jižní hranice starodiluviaálního zalednění; 3. = bludné balvany (podle Fr. Vításka); 4. (1—68) = paleolitické stanice. 55. Bílovec (Wagstadt, okres Bílovec). — 56. Kotouč △ 539 m — Štramberk (okres Nový Jičín). — 57. Stachovice (okres Fulnek). — 58. Blahutovice (okres N. Jičín). — 59. Šenov (okres N. Jičín). — 60. Nový Jičín. — 61. Žilina (Söhle, okr. N. Jičín). — 62. Rybi (okr. N. Jičín). — 63. Libhošť (okr. N. Jičín). — 64. Hranice (okr. Hranice).

i jeho světový a náboženský názor byl vyspělejší atd. atd., o kterýchžto všeobecných prehistorických otázkách se zde není možno podrobněji šířiti — postupovala z Podunají i našimi krajinami, jak svědčí sídliště tohoto lidstva s kulturou keramiky volutové u Lazník, Tršic (na 2 lokalitách) a u Veselíčka; nejmladší kulturní vlna neolitická (t. zv. lengyelská), přicházející tímž směrem, jeví se v našem kraji taktéž na sídlišti tršickém. Celkem lze říci, že ve starším období neolitickém náš kraj byl poměrně řídce obydlen a navštěvován. Naproti tomu v mladším období neolitickém, kdy ethnické i kulturní poměry ve střední Evropě jsou již daleko více než na počátku neolitu komplikovány, náš kraj byl dosti hustě osídlen. Zde na východní Moravě — tak shrnuje konservator Dr. Červinka výsledky tohoto východomorav. výzkumu — byly mezi Bečvou a hostýnskou skupinou objeveny v lesích (na polích byly již asi dříve jistě srovnány s ostatním terénem) mohylové skupiny s pozdně neolitickými pohřby, které se dosud jinde na Moravě nevyskytují; prvé tyto mohyly byly prokopány již »otcem moravské prehistorie« Drem Jindřichem Wanklem spolu s Františkem Přikrylem r. 1890 u Pavlovic a Edvardem Peckem u Turovic a v kosteleckém lese u Holešova. Výkopy tyto byly vždy označovány pouze jako žárové hroby, ačkoliv se na př. u Turovic vyskytly jen zvoncovité poháry a u Bezuchova a Dřevohostic jen kamenné sekypy. Pravděpodobně bylo usuzováno podle nedostatku zbytků lidských kostér a podle žárových lužických hrobů pavlovických a kosteleckých, a všechny tyto nálezy byly považovány za jedinou kulturní skupinu, která se snad udržela a vyvijela klidně na východní Moravě od nejmladšího neolitika až do období lužického, jak se na př. domníval prof. L. Niederle.⁹⁾ Dr. I. L. Červinka prozkoumal již v l. 1908—1910 na 100 a v poválečné době 1920 až 1921 opět dalších 100 zajímavých mohyl, zjistiv, že tyto mohylové skupiny tvoří samostatná pohřebiště rozličných osídlení, o nichž referuje v podstatě takto:¹⁰⁾

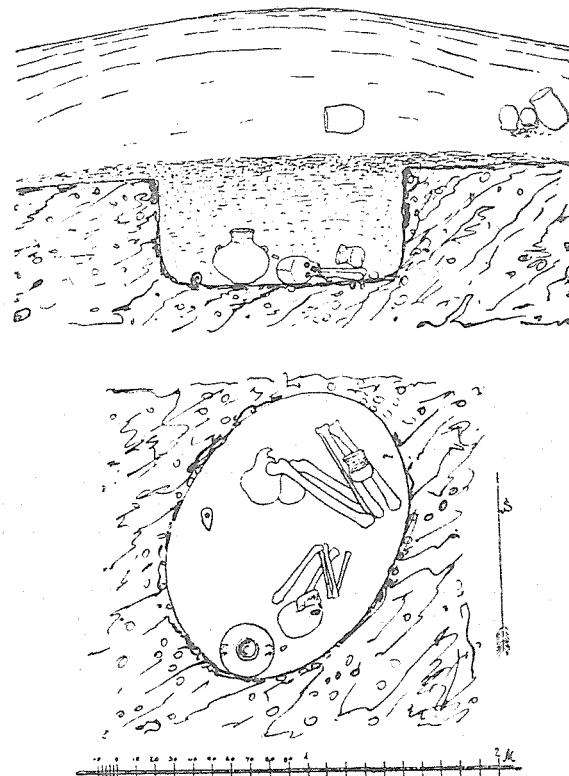
1. První skupina mohyl v němetickém lese (obr. 3 a 4) se skrčenými kostrami a v kosteleckém lese na Holešovsku obsahuje šňůrovánou keramiku durynského typu, ale s oválovými kamennými kladivy; facetovaný mlat byl také v hrobě u Němetic, ale bez keramiky. Mohylové hroby u Podhůry (Lipník) obsahovaly oválné kamenné sekery, pazourkové nože a nízký hmozdíř se šňůrovou ozdobou pod okrajem, jaké se vyskytují v oderské slezské šňůrové keramice.

2. Druhou skupinu tvoří mohyly v lese u Týna (Lipník), Kostelce (Holešov), Staré Vsi (Přerov), Dřevohostic (Bystřice pod Hostýnem), Prusinovic (Holešov), kde se vyskytují vedle skrčených kostér velké pazourkové nože, pazourkové sekypy (z pásovaného materiálu).

⁹⁾ L. Niederle, Pravěk V. 1910, 70.

¹⁰⁾ I. L. Červinka, Ebert-Reallexikon IX (1927), 240—41, srov. i poznám. Zárávy čsl. stát. arch. ústavu I. 1929, 38.

lu¹¹⁾) zřídka facetované, silně degenerované sekry, naproti tomu pravidelně oválné sekery a mezi tím také krásně importované sekery-mlaty soboteckého typu¹²⁾ (Dr. Böhm upozorňuje kromě toho na důležitost »bezuchovského typu«, analogického slezským nálezům).

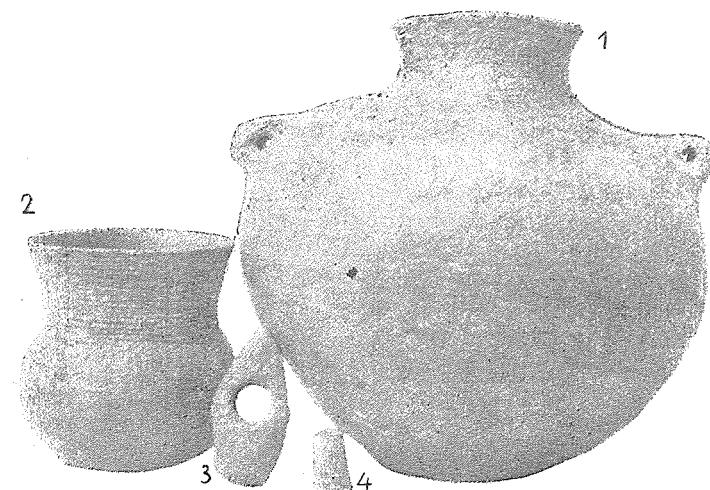
Obr. 3. Náčrt hrobu pod mohylou v lese Doubravě u Němcic (okr. Val. Meziříčí); podle stát. konservátora Dra I. L. Červinky (1911).

Dále zde musí být uvedeno, že z původní keramiky vyskytují se jen džbánky s vysokým krkem a dlouhým držadlem (Prusinovice, Dřevohostice) nebo široké hrnky s uchem, které jsou na vrchní břišní části pěkně ornamentovány (Dřevohostice, Kostelec) a jež nazval Červinka dřevohostickým typem. (V městském dřevohostic-

¹¹⁾ Mramorovaný achátu podobný pazourek, který podle Kossiny pocházel z východní Haliče, podle Krukowského z jurských vrstev (Skarbka Dolna, Ruda) vojvod. Kielce; k dosavadnímu výskytu na Moravě svr. Sborník přír. klubu v Mor. Ostravě 1930 (Kranichův sborník).

¹²⁾ Kamenný typ jutského stylu vyskytující se v nejmladším slezském neolitu a na přechodu k době bronzové; moravské výskyty tvoří část mimo-slezských nálezů.

kém lese byla zjištěna řada mohyl s třemi rozdílnými kulturami, v jednom hrobě, obsahujícím pravděpodobně 2 pohřby, bylo získáno 5 kamenných nástrojů, 5 pazourkových nožů a 3 džbánky; tytéž typy jsou známy podle Červinky z Příkaz¹³⁾ Minic v Čechách, podobné z Vrbčan, Kamýku, Podbabě a českého Přerova, které se řadí podle Červinky do nejmladší fráze nordické keramiky, naproti tomu Dr. Böhm (ČVMSO 1929, 141) se snaží dokázati, že »dřevohostický typ není ani samostatným kulturním typem nordického původu, ani lokálním typem moravským, nýbrž že je pouze součástí šňůrové keramiky v sudetských zemích«).

Obr. 4. Němetice (okr. Val. Meziříčí); nálezy z mohyly č. 7 „v Doubravě“; podle státního konservátora Dra Červinky (1911).

3. Třetí skupinu tvoří mohyly se skrčenými kostrami u Turovic (okr. Bystřice), Dřevohostic, Prusinovic, Kostelce a u Kelče, kde se vyskytují pohřby buď na rovné zemi, buď ve hlubokých jamách; průvodní keramikou jsou krásné zvoncovité poháry a bohatě ornamentované mísy, zřídka hladké pohárky; jinak se vyskytují známé ochranné provrtané destičky a pazourkové šípky; v Turovicích kromě toho měděná dýka a 2 zlaté náušničky.

Hroby těchto tří skupin byly nasypány pouze ze země, bez jakéhokoliv kamenného obložení; několikrát bylo možno pozorovat (v Dřevohosticích, Prusinovicích a Kostelci), že jedna skupina obsahuje všechny druhy pohřbů a dvakrát bylo zjištěno, že byla tato pohřebiště založena na opuštěných sídlištích staršího lidstva s jordansmühlskou keramikou (v Pavlovicích, Dřevohosticích).¹⁴⁾

¹³⁾ Cít. lit. k nalezištům ležícím mimo naši oblast, vedlo by příliš daleko a je i z technických důvodů nemožné.

¹⁴⁾ K důležitosti tohoto výskytu svr. J. Böhm I. c. 142.

4. Čtvrtá mohylová skupina v lesích pavlovických a kosteleckých liší se od uvedených dřívějších již vnějším uspořádáním; kdežto starší ležely od sebe daleko vzdáleny, tyto se naopak neobyčejně nápadně hromadí; jsou to lužické žárové hroby s popelnicemi, mísami, šálky, amforami a jinou známou keramikou, na nedopálených kůstkách leží bronzy mladších typů a skleněné perly. Přirozeně, že tato skupina nikterak s dřívějšími neolitickými mohylami vůbec nesouvisí.

Tolik o východomoravské mohylové skupině Dr. Červinka.

Pokud souvisejí mohyly třetí skupiny se zvoncovitými poháry s dřívějšími neolitickými mohylami obsahujícími kamenné zbraně, není podle Červinky snadno rozhodnouti. Pravděpodobně běží zde na východní Moravě o 2 zcela rozdílné invaze neolitického lidstva s kulturou s keramikou šňurovou: jedna přicházející z Čech do údolí Moravy (směr značí nálezy Tomíkovice na Sázavě, Příkazy a Charváty u Olomouce, Dub a Kojetín). Proti této okupaci postupovala později podobná invaze Poodřím s oderskou šňurovanou keramikou a charakteristickými slezskými oyálnými sekeromlaty a nástroji soboteckého typu, které se dosti často na Moravě vyskytují. Naproti tomu považuje¹⁵⁾ Dr. Böhm moravskou šňurovou keramiku za proud české provenience a východomoravské mohyly představují podle jeho schématu rozšíření šňurové keramiky do Moravské brány, kde jejich postup byl zastaven proudem přicházejícím ze Slezska, který přinesl nové tvary sekeromlatů východního původu, pazourkové sekyry a výběžky oderské šňurovové keramiky, která zastiňla ještě středoevropskou šňurovou keramiku a později přešla až do nejstarší keramiky únětické (bronzové doby).

Je viděti, že mohyly našeho kraje (byly prokopány a prozkoumány v Lipníku, Týně, Radotíně, Kelči; mohyly jsou i ve Lhotě) a jejich výzkum, který není ještě zcela úplně proveden, mají také veliký význam pro poznání národnostních poměrů staré Moravy konce doby neolitické, kdy se uplatňují v našich končinách hlavně vlivy severní oblasti kulturní¹⁶⁾ a i západní, donášející krásnou keramiku zvoncovitých pohárů (Tršice). Otázka východomoravských mohyl vyskytujících se i na našem okrese, bude ještě dlouho zaměstnávat naši prehistorii.

Nejčastějším a nejběžnějším pravěkým nálezem vedle těchto sídlišť a pochřebišť pravěkých¹⁷⁾ jsou i na Záhoří podobně jako jinde na Moravě jednotlivě nalézané ojedinělé pravěké hlazené a vrtané nástroje a zbraně neolitické, jež je nutno spolu se všemi okolnostmi nalezovými všechny pečlivě registrovat a popisovat; zaznamenávají

¹⁵⁾ Dr. Jar. Böhm, Příspěvky k moravské prehistorii, ČVMSO XLI.—XLII. (1929), 139—152.

¹⁶⁾ Komě uvedených nalezišť byl prokopán hrob se šňurovou keramikou v Dubě u Tovačova.

¹⁷⁾ neolitické sedliště bez bližšího určení je známo kromě toho v Oseku a v Radvanicích (neběží vš. k snad jen o ojedinělé nálezy?).

je u nás: Hlinsko, Ježernice, Kladníky, Lhota, Lipník [srov. i dále při únětických nálezech], Nětčice Dolní i Horní, Osek, Podhoří, Radotín, Soběchleby, Tršice, Týn, Dolní Újezd; Drahotuše, Hranice, Kelč, Klokočí, Opatovice, Potštát, Rakov, Rouské, Střítež, Ústí, Zbrašov; právě zde je však nutno více než kdekoli jinde připomenouti, že jednotlivé neolitické kultury vytvořily a používaly různých typů kamenných nástrojů (srov. jejich přehled str. 106), podle jejichž výskytu lze mnoho usuzovati na pravěké osídlení; tak se vyskytují na Hranicku na př. vedle kamenných nástrojů (na př. formy kopytovitých klínů), provázejících nejstarší neolitickou kulturu s volutovou keramikou, charakteristické neobyčejně vyspělé kamenné typy sekeromlatů, provázejících výhradně mohylovou šňurovou keramiku jež jsou importovány do naší končiny atd. (sobotecký typ, pazourkový materiál, vše zaslouží v této oblasti svého studia). Dr. Böhm slíbil detailní publikaci olomoucké muzejní kamenné industrie (pocházející z valné části ze zdejšího kraje), která jistě doneše v tomto ohledu mnoho nových všeobecných poznatků i lokálních prehistorických objasnění. Opakuji, že i každý jednotlivý kamenný nález je důležitým, byť drobným, příspěvkem vlastivědně prehistorickým.*)

Ku konci doby neolitické a začátkem doby bronzové, na rozhraní třetího a druhého tisíciletí před Kr., dostávají se k nám obchodem hlavně z Uher měděné výrobky, získané na okresích v Tršicích a v Ústí. Z nejstarší doby bronzové (t. zv. únětické, 1800—př. Kr.) získána v Lipníku (?) charakteristická kamenná palice, z následujících období bronzové doby, kdy bylo pohřbíváno ve větší části střední Evropy na popelnicových žárových polích (byli v nich hledáni dříve mýlně starí Slované), z období kultury lužické a slezské jsou známy popelnicové hřbitovy v Týně a v Tršicích, v Ježernici, Oseku, Tršicích (druhá lokalita) a Kelči; sídliště z mladší doby bronzové je známo z Bělotína, jednotlivé nálezy bronzu z Radotína, Tršic a Kelče.¹⁸⁾

Je tedy viděti, tak jak nám aspoň ukazují dosavadní prehistorické nálezy, které mohou přirozeně naše názory brzy opravit, že v době bronzové, kdy již procházel našimi lesnatými končinami od doby neolitické Moravskou branou cílý obchod na sever, byly celkem naše okresy velice málo osídleny, a kupodivu, ani z následujících dob (nejstarší doba železná [hallštatská] asi 800—400 př. Kr.,

*) Do tohoto soupisu je nutno zařaditi i (s výslovným upozorněním) kamenné artefakty, které byly používány jako t. zv. »hromové klíny«, léčivé, nebo jinak prakticky používané, jež byly sebrány u nás v Kladníkách, Nětčicích D., Radotíně, Klokočí, Opatovicích, Rakově, Zbrašově a snad i j.; jistě i mnohé jiné podobné nálezy, pocházející z vyoraných a srovnvaných mohyl, nutno bráti s reservou; srov. na př. Záhoří 1895, 36.

¹⁸⁾ Snad i zpráva o nálezu oseckém se týká vskutku popelnice, nálezy z Hlinska, Ježernice, Podhoří, Prosenic, Soběchleb, Kelče, Milotic, Slavíče a Zámrsku svědčí žárovým hrobům.

Přehledná tabulka tvarů kamenných nástrojů neolitických.

(Upraveno podle Dra. I. L. Červinky).

Kultura neolitická					
s keramikou lineární (páskovanou) (Ia)	s keramikou malovanou (Ib)	Jordanmühlská (engelská, kamenská) (Ic)	s keramikou šňurovanou (durinskou) (II)	nordická (III)	
Z břidlice motyky, rádla kopytovitá; žádné sekery.	Motyky a rádla shodných tvarů s předcházející- mi, zhotovené z modravých bri- dlíč tvrdších, ale i jiných hornin; dlouhá rádla s kolmým otvorem	Těžké motyky s násudními provr- ty kolmo k ostří a jiné většinou z černé břidlice.	Ploché sekýrky s obou stran sou- měrně zbrošené, provitané seké- romlaty, obyčej- ně vyhraněné (fa- cetované); droj- né pravoukové sekýrky; mlaty vejčitého tvaru; prohnuté dlouhé mlat;	Prohnuté mlaty sekery,	Mlaty, sekery, tupá kladiva, se- keromlaty, seké- ry s kuželovitým tylem, prohnuté mlaty, podobné ševcovským kla- divkám. (Nastroje mědci)

II. doba želez. laténská = gallská¹⁹), kdy vlastně již končí doba předhistorická a začíná doba historická, neznáme z celého našeho území dosud vlastně žádných nálezů, ač se vyskytují dosti často bezprostředně na sousedních územích (Holešovsko, Jičínsko²⁰). V době laténské byla naše vlast osídlena kmeny keltskými, jež vypudili Germáni, kteří ovládnuvše celé severní Zadunají, dostali se do přímého válečného styku s říší římskou; leč ze všech těchto před-slovanských období, ač jinde se vyskytuje s dostatek zajímavých památek, na našich okresích chybí dosud jakékoliv nálezy; leč i tehdy byla moravská brána stále otevřena cílému obchodu a národnostním pohybům a moravskou branou bylo také provedeno asi v 6. a 7. století po Kr. slovanské osídlení staré Moravy. V hradištním období staroslovanském, kdy Moravané byli rozdrobeni na řadu kmenů, jichž politické sjednocení provedli Mojmiroveci, kdy Morava přičinením knížete Rastislava a zásluhou svatých soluňských bratří Cyrilla a Metoděje byla obrácena na víru Kristovu, tehdy byly naše krajiny velice různě osídleny; karpatské a sudetské pralesy se rozširovaly, spojily se a tvořily vlastně široký pohraniční pás, který byl protržen jen několika cestami.²¹)

Leč zde začíná a to je již doba historická, o které mluví psané prameny.

III.

Seupis předhistorických nálezů z okresu hranického a lipenského.

Uvedený přehled předhistorického vývoje obou našich okresů byl podán na základě dosud známých různých druhů předhistorických nálezů a to jak sídlišť a pohřebišť, tak i nálezů ojedinělých; je přirozené, že pravěký vývoj určitého kraje je tím lépe a podrobněji znám, čím více je zachováno těchto pravěkých nálezů odborně zchráněných (se všemi známými okolnostmi nálezovými). V následujícím je sestaven soupis dosud známých předhistorických nálezů hranicko-lipenských, tak jak mně tyto nálezy nebo literatura o nich byly přístupny; soupis tento si zdaleka nemůže a nečiní nároků na úplnost — neměl jsem na př. vůbec příležitosti před prací prohlédnouti Teličkovo přerovské a olomoucké museum Vlasteneckého muzejního spolku — a bylo by v zájmu vlastivědného výzkumu našeho kraje, aby byl stále jak staršími, tak i novými zejména příležitostními nálezy opravován a doplnován.²²)

¹⁹) Pouze z Lipníku je znám ojedinělý nález keltské mince.

²⁰) Srv. cit. práci Červinkovu a Stumpfovou.

²¹) O těchto dobách nejsoustavněji poučují cit. práce Červinkovy, Slované atd., a Fr. Černého.

²²) V soupise je cit. vždy literatura, kde jsou nálezy podrobněji popsány.

A) Soudní okres Hranice.

Bělotín (Böltten):

1. U t. zv. Železné Brány na severní straně Bělotína objevil prý Dr. Fr. Přikryl »ohromnou mohylu, která však byla vykloupena«; běží však podle laskavého upozornění Červinkova o středověkou tvrzku (jež se také nazývá i »Schlössel«).

2. Keramika mladší doby bronzové (MAG Wien XXXVII 1907, 45), jejiž naleziště se marně snažil kontrolovat Ing. Stumpf (l. c. 15).

Černotín.

1. (Zdejší jeskyně byly mýlně uváděny jako stanice diluviálního člověka; svr. k tomu J. Skutil v ČVMSO XXXVIII. [1927], 53—55); v museu hranickém je odtud (z jeskyní?) stolička mamutí, fragment jiné, fragment lopatky a zub nosorožců; v museu valašsko-mezíříčském ze stavby nádraží Černotín-Kelč zuby koňské a sobí.

2. K Černotínu se také vztahuje zpráva Přikrylova, Záhoří 1895, 12, že zde byl vyorán měděný klín.

3. Ve zdejších vápenkách (Z. K. III. 1906, 16, že to bylo v jeskyni pod Švrčovem) prý byly učineny »znamenité nálezy« z doby bronzové (V. Bartovský VM II 25—26), jež jsou uloženy v museu hranickém (A. Fröhlich, Soupis); běží o slezský depot, sestávající z 21 tenkých jemně rýsovaných náramků, 8—10 fragmentů z podobných exemplářů, 2 sekery s dutinou s ouškem, 1 kopí (bez hrotu) a štítová puklice s 3 koncentrickými kruhy vytepaných čočkovitých dolíčků a 3 zavěšenými kroužky (obr. 5).

Drahotuše.

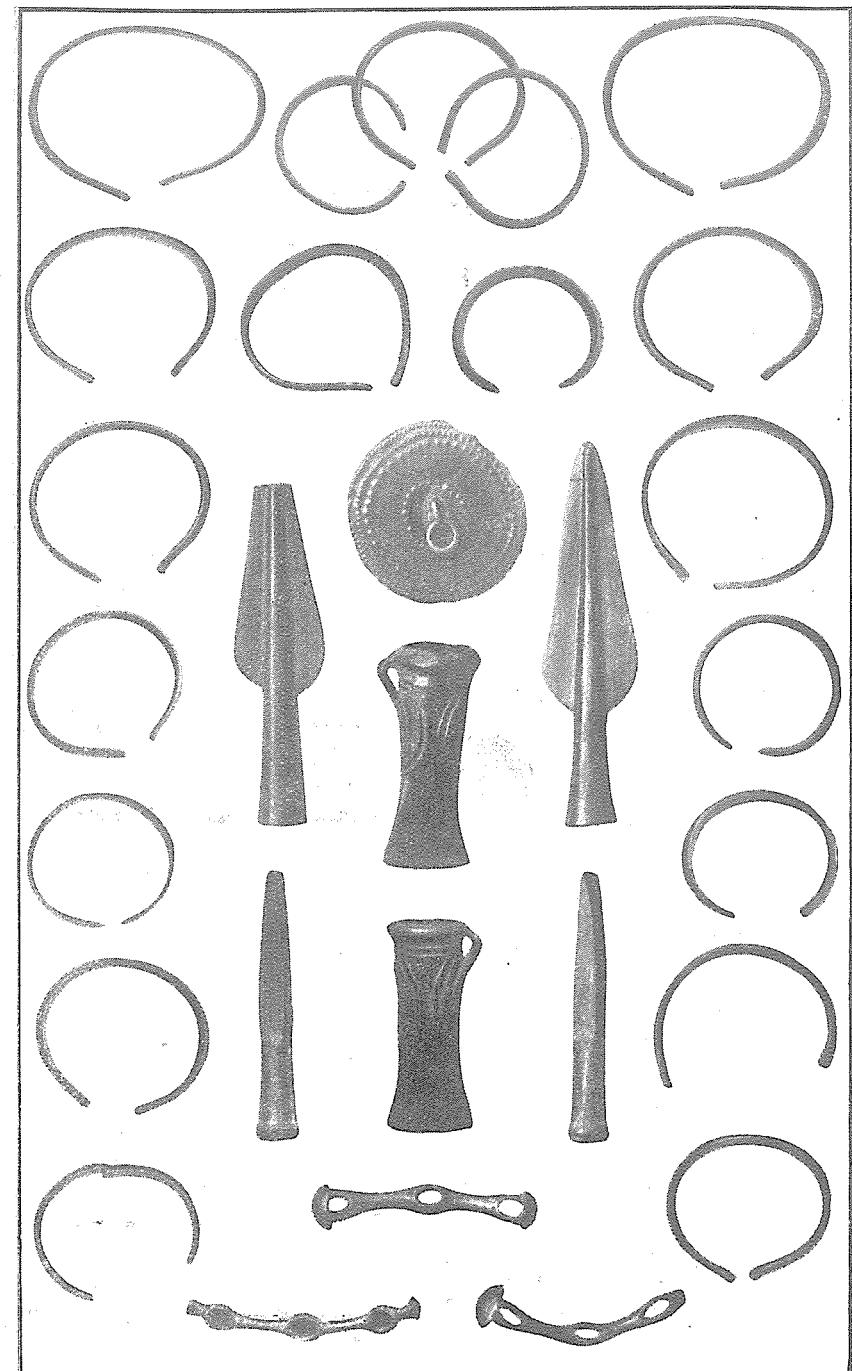
V štěrkovišti u Bečvy asi v devadesátých letech nalezen kamenný mlat. — Dšk. — A Fröhlich, Soupis se zmíňuje o 2 mlátech.

Dub (Daub).

1. Plátenické nálezy získal 1906 oficiál A. Hausotter.

Hranice.

1. V hranické jeskyne na t. zv. Hranickém kopec (kota 350 m), ležící mezi jeskyní Jurikovou a jeskyní pod Dostálovou skálou, zjistil p. J. Hlavica 1927 stopy pobytu diluviálního (aurignackého) člověka spolu s dil. faunou (tur, kůň, jelen, sob, nosorožec, liška, medvěd, hyena, lev, mamut, jezevec: pes?; člověk?) v profilu:

Obr. 5. Slezský hromadný nález z Černotína (uložen v museu v Hranicích).

IV.	černá tuhá země				Aluvium
III.	kusy kamení a písek				
II. 2 m	vrstva hlíny, kouskykamení	Fauna: tur, kuň, jelen, sob, nosorožec, liska, medvěd, hyena, lev, mamut . . .	popel, rozbité kosti, pazourky mezi kamením		Diluvium
(I.)	Pevná skála, jinde vrstvy žlutého písku s kostmi				

Profil hranické jeskyňky r. 1927 (dnes již neexistující) podle J. Hlavice a M. Remeše.

Knies Jan, Nové stopy palaeolitického člověka v Moravské bráňe, Moravské noviny XIXL. č. 212, 16. IX. 1927; Dr. M. Remeš, Jeskyně v dev. vápenci hranického kopce, ČVMSO XLI.—XLII. (1929), 101—104; k nálezům v dil. hranickém svr. i Dr. M. Remeš v ČVMSO XXXVIII. [1927], 155. (obr 6).

2. V olomouckém museu jsou uloženy: velká kamenná sekera, kopytnatý klín, velký černý mlat, 2 přeražené sekery, pazourkový nukleus, 3 otluokače — ČVMSO 1885, 198, 1910, 172, 1914, 48.

Hustopeče nad Bečovou.

1. Podle Bartovského VM II. 25 objeveno bylo směrem od Němetic k Hustopečím »staré pohřebiště«.

2. 1907 objevil A. Svěrák v Doubravě u Hustopečí k hradišku u Choryně m o h y l u neolitickou (Z. K. 1908, 8), již prokopal L. Červinka.

Kelč.

Podle J. Kniese byl zde nalezen m l a t M. St. 91. Bartovský VM II. 25 se zmiňuje o »rozmanitých kamenných nástrojích«, které prý byly získány i v trati Doubravě (l. c. 221); Dřík se zmiňuje o nálezech mlátů na Strážném (takový nalezl A. Svěrák, Z. K. IV. 1908, 8, který je v museu hranickém) a o nedovrtaném mlatu v trati Doubravě u Němetic (Vlast. mus. v Olomouci).

2. Na trati »Lišky« pod »Strážnou« (kota 400 m) otevřel u hranické silnice Dr. F. Přikryl r. 1894 m o h y l u (r = 12 m, v = 1.2 m), v níž v hloubce 1.6 m v silné popelovité a uhlovité (?) vrstvě byl ornamentovaný a druhý zcela hladký zvoncovité poháry; ačkoliv Dr. Přikryl uvádí několik mohyl, nepodařilo se Červinkovi nalézti jiné kromě uvedené prokopané.

Fr. Přikryl ČVMSO 1895, 73; VM II. 221; M 162; MSt II. 205; Rozpravy 5, 10.

Obr. 6. Vchod do jeskyně nad novým vápencovým lomem roku 1927.

(Fot. Bož. Kovářová.)

3. 1925 nalezen na Stražisku při kácení stromů bronzový náramek, který se ztratil. Dšk. — A. Fröhlich, Soupis.

4. Podle Bartovského VM II. 25 prý byly vykopány při kladení základů k nové školní budově »popelnice« a »Pod Hersíčkami« nalezeno mnoho střepů (221 a Dšk.), v Doubravě u Němetic nalezena »velká popelnice, kolem ní menší hrnčíky« (Dšk.).

5. Bronzové esovité obuší Dšk. (uloženo v Zemském museu v Brně) a 2 střepy s vlnovkou a větvíkovým ornamentem (museum Val. Meziříčí). O všech těchto kelečských památkách se zmiňuje A. Fröhlich, Soupis.

Klokočí.

Z kterési domácnosti pochází kamenný mlat (»hromový kámen«?) (Dšk. v Drahotuších), před více léty nalezl Jos. Částečka na poli »kamenné kladivo« (mus. Hranice) (Dšk.—Klokočí), A. Fröhlich, Soupis se zmiňuje o mlatu z musea hranického.

Milotice nad Bečvou.

Podle Dšk. a A. Fröhlicha, Soupis, 1905 bylo nalezeno při kopání hlíny na pozemku parc. č. 506 »více popelnic«, z nichž 5 slezských nádobeček, 1 velká nádoba tvaru dvojkomolého kuželeta, 3 nádobky s převyšujícím ouškem, přeslen a jiné střepy lužické: jsou zachovány v museu Val. Meziříčí. Běží o popelnicové pole; svr. Sborník Mus. spol. Val. Meziříčí XIII. 1907, 60 (obr. 7).

Opatovice.

Sekyra M 98, M St II. 98 (v olomouckém museu je mlat, který byl používán jako »hromový kámen«, (ČVMSO 1891, 23, 1914, 50); běží o exemplář vzpomenutý Přikrylem, Záhoří 1891, 36.

Paršovice.

Při kopání hlíny za vsí byla nalezena keramika pravěká (?) (Dšk.) — Podle A. Fröhlicha, Soupis, běží asi o středověké nálezy, (dále se však zmiňuje znova, že »v cihelně u Paršovic nalezeno více arch. předmětů, jež se však nezachovaly.«).

Potštát (Bodenstadt).

V olomouckém museu od P. Loníčka podle Fr. Kováře (ČVMSO 1910, 172, 1914, 50) čtyřhranný otloukač (?) nebo mlat připravený k vrtání (?).

Rakov.

1. Mlat M 100, M St II. 101, že byl nalezen při stavbě; (Dšk. se zmiňuje o podobném nálezu při kopání sklepu v č. 40, běží-li ovšem

Obr. 7. Ukázka slezské keramiky z Milotic nad Bečvou.

o tentýž náleze, není možno určiti); Kovář ČVMSO 1914, 51 (dříve již Záhoří 1891, 36, ČVMSO 1891, 23, 1911, 30) objasňuje, že běží o mlat (l. c. 53, že je facetovaný), který sloužil jako hromový kámen a jiné části mlatu bylo prý užíváno u kupee jako závaží.

Dšk. se zmiňuje o více mlátech (exemplář 3—16—6 cm, zlomek pískovcového, krásný hadcový (?)) pro hranické mus.), které nalezeny občas na okolních polích. Hajný Fr. Lukáška na kraji lesa 1908 nabyl břidlico-pískovcovitý mlat (Z. K. IV. 1908, 32); o »kameném obuchu a hadcovém mlatu« se zmiňuje i A. Fröhlich, Soupis (l. c. 53, že je facetovaný).

2. A. Fröhlich, Soupis se zmiňuje o »měděném mečíku« (?) jak se původně nálezei domnívali.

3. Při kopání základů domu vybrán kostrový hrob s kamenným mlatem (byla prý na něm vyryta číslice římská VI) jak se původně nálezei mýlně domnívali. Z. K. IV. 1908, 56.

Rouské.

1. Z lesa Lišky pochází (asi z mohyl rozrušených) několik kamených nástrojů: žulový mlat (15.5 cm, 7.5 cm), malé »kladívko« (6 cm, 3 cm), pískovcový mlat (9 cm, 4.8 cm), jiný žulový mlat (8.5 cm, 3.5 cm) a hrot pazourkový (9.8 cm, 2.5 cm).

Dšk. A. Fröhlich, Soupis.

2. Podle V. Bartovského VM II. 271 jest »nedaleko pohanské pořebiště, kde se vykopaly hliněné popelnice«.

3. Mohyly prý zde prekopával Dr. Fr. Přikryl. Soupis. — A. Fröhlich.

Slavíč.

Při stavbě druhé kolejnice státní dráhy byly nalezeny »popelnice«.

Střítež.

1. Kamenný provrtaný mlat (13 cm dlouhý); při orání na poli Jana Šimona (č. 9) nalezen neprovrtaný mlat, ze staveniště statku č. 33 pocházejí 2 třecí kameny ručních mlýnků. — Dšk. — A. Fröhlich, Soupis.

2. Na polích Střítež—Olšovec sbírali hojně drobných neolitických pěkně opracovaných pazourků p. Janek, Klvaňa a Indra.

Ústí.

1. Ve sbírkách zdejší školy jsou 2 kamenná kladiva, jejichž náleziště však není známo. Dšk. U Hradiska byla vyorána úzká sekerka. ČVMSO 1914, 52.

2. Pod Hradištěm vyorán měděný klín (ČVMSO 1891, 17, 22; M 128) 9 cm dl., 7 mm silný se zakulaceným ostřím, jejž daroval Dr. Fr. Přikryl olomouckému museu.

Valšovice.

1. Stolička mamutí zachráněna z nálezu více kostí. Dšk.

2. Dr. Fr. Přikryl prokopal v okolí »několik hrobů a nalezeny popelnice, nástroje a šperky«. Dšk.

3. V okolních lesích vyšší lesnické školy je roztroušeno více mohyl. Dšk.; o všech těchto nálezech se zmiňuje A. Fröhlich, Soupis.

Zámrsky.*)

1. Ve škole uložen kamenný mlat — A. Fröhlich, Soupis, který se zmiňuje i o násl. nálezech.

2. Na cestě z Nemětic do Zámrsk nalezen kostrový hrob (?) (Dšk. = Kelč).

3. Fr. Přikryl prokopal »žárové hroby s popelnicemi«. Dšk.

Zbrašov.

Podle V. Bartovského nalezeny »četné předměty z doby kamenné a bronzové. Nalezené předměty při polní práci zanášeji domů a užívají jich jako závaží k hodinám a p.« VM II. 299—300.

Soudní okres Lipník nad Bečvou.

Hlinsko.

1. V okolí obce se vyskytují nálezy z mladší doby kamenné (pravděpodobně asi jednotlivé ojedinělé artefakty; jeden mlat uložen v museu hranickém); Jan Baďura, VM II. 174; o nálezu »kamenného paleátu v podobě oloupaného pomeranče« a o nálezu jiného mlatu se zmiňuje Fr. Přikryl, Z. K. 1908, 16 v mus. hranickém je křemencová narůžovělá rozražená koule, znova lehce navrtávaná.

2. »Při stavbě nových hospodářských stavení ve faře nalezena byla popelnice z hlíny naplavené s čárkovaným ornamentem« l. c. 174.

3. 1893 nalezeno při stavbě výměnku J. Šromoty č. 3 v půl metrové hloubce 6 lidských kostér, v zahradě J. Lišky 2 kostry k východu obrácené se skrčenými nohami, »ruce natažené od sebe, jakoby se druh druhu dotýkal«; poněkud dále byly nalezeny »popelnice«. Běží-li ovšem o pravěký nálež, je těžko rozhodnouti. — Z. K. III. 1907, 87.

Jezernice.

1. Bývalý ředitel české reálky v Lipníku Jansa a P. Loníček získali nějaké starožitnosti. Dšk.

*) U Zámrsk r. 1899 učiněný nálež, prý s písmenami latinskými, řeckými a cyriliskými (!) není pravěký; Z. K. V. 1909, 7 n., VM II. 25.

2. J. Baďura se zmiňuje V M II. 179, že v obvodu obce byly nalezeny nástroje z mladší doby kamenné a popelnicová pole (jeden mlat je v museu hranickém).

3. Z jara 1926 při kopání studně v č. 37 byla nalezena asi 30 cm vys. nádoba, Dšk. (již prý má prof. B. Dušek v Lipníku). — A. Fröhlich, Soupis.

Kladníky.

1. Podle Červinky (M 90, svr. i J. Baďura VM II. 189) nalezen mlat a krásný palečát, který podle Fr. Přikryla, Záhoří 1895, 35, (svr. i F. Kovář ČVMSO 1914, 137) visel po 40 let jako závaží u hodin, odkud jej daroval p. Zbrůž olomouckému museu; L. Niederle, Lidstvo v době předhistorické (Praha 1893), 190, 191, obr. 123.: na »Olbramsku« vykopána tři porouchaná kladiva a klín — ČVMSO (1891) 17, str. 19, obr. 1, 2, 3; M 90, Mst II. 91, obr. 33; podle F. Kováře ČVMSO 1914, 48 byl prý nalezen při rozširování kteréhosi dvoru hadcový (?) mlat, na Olbramsku (k středověkým nálezům Z. K. 1908, 21) nalezeny prý »4 přeražené mlaty a 2 velké sekery«; podle Fr. Přikryla, Záhoří 1895, 14, 36, nalezeno na Olbramsku »množství úlomků kam. zbraní rozmanitých tvarů«. Pod Olbrámskem v lese »Libuši« nedaleko Kudlova mlýna na trati Sušické nabyl Hynek Špunar z Pavlovic mlat (Z. K. III. 1907, č. 3.).

2. Podle V. Bartovského VM II. 25 (svr. i Jan Baďura, VM II. 189, Lipenský okr., původně Přikryl, Záhoří 1895, 35) »při kopání studně nalezen pravěký hrob asi 4 m pod povrchem, v němž uložena kamenná sekerka a bronzová přeska, rovněž při stavbě statku u J. Brožů objeven podobný hrob.«

3. V museu hranickém je 1 velká masivní bronzová sekera s ohnutými laloky a jedna menší sekera s dutinkou z Olbramska (1894 nalezl prý zde snad Dr. Přikryl i bronzovou sponu).

Lazníky.

1. Neolitické sídliště, jež Červinka řadí do nejstaršího období, s hojnou kamennou industrií (mlaty, sekery a motyky kopytovitých tvarů; pazourková škrabada, nožíky a šípky a j.) s přesleny, ale bez jakékoliv keramiky (MSt II. 61, A. Fröhlich, Soupis) — na panských polích mezi Lazníky a Veselíčkem; nálezy se při hlubším orání vyskytují stále.

2. Řadu jednotlivých nordických kamenných nástrojů (11) uvádí řed. Hudeček z přerovského musea; kromě toho trojúhelníková šípka s trnem a srdecovitá šípka pazourková.

Lhota.

1. Jednotlivé nálezy (kamenné pravděpodobně) získány při orání. Dšk.

2. Mohyly na pastvisku. Dr. Fr. Přikryl (ČVMSO 1895, 72) zaznamenal, že podle vyprávění domácích občanů bylo vykopáno velké množství (Záhoří 1895 se zmiňuje pouze o 5 mohylách) »kopenců« (mohyl), když bylo pastvisko mezi Lhotou a Radotínem vzděláváno na pole; bylo prý nalezeno mnoho střepů a v některých mohylách i předměty železné; po oněch mohylách, jak poznámenává I. L. Červinka Rozpravy 5, 18, je-li toto vše pravda, nezbylo ani stop, vyjma několik také již prokopaných mohyl u Lhotky. V září 1908 rozeznal I. L. Červinka na náhorní rovince na těchto polích směrem k lesu ještě skupinu 5 mohyl ve třech řadách, v níž byl učinen Dr. Přikrylem bezvýsledný průkop a podobně dal Červinka o měsíc později bezvýsledně otevřít ostatní čtyři mohyly; v každé z nich bylo pouze na úrovni spáleniště, hrobových jam však ani nálezů jiných v nich nebylo. (I. L. Červinka, Rozpravy 5, 18); k těmto mohylám se zřejmě vztahují mylné zprávy, že prý 1907 prokopal Dr. Fr. Přikryl (o zdejších mohylách se zmiňuje již Záhoří 1895, 12) »u Lípek« několik hrobů, při čemž získal několik spon, náramků a mlátů (?) Dšk. (pod. i A. Fröhlich, Soupis.) Jan Baďura VM II. 214 se zmiňuje, že bylo »5 mohyl s popelnicemi, železným mečem a pod.«

3. »Za kaplou« prý je pohřebiště. — Dšk.

Lipník nad Bečvou.

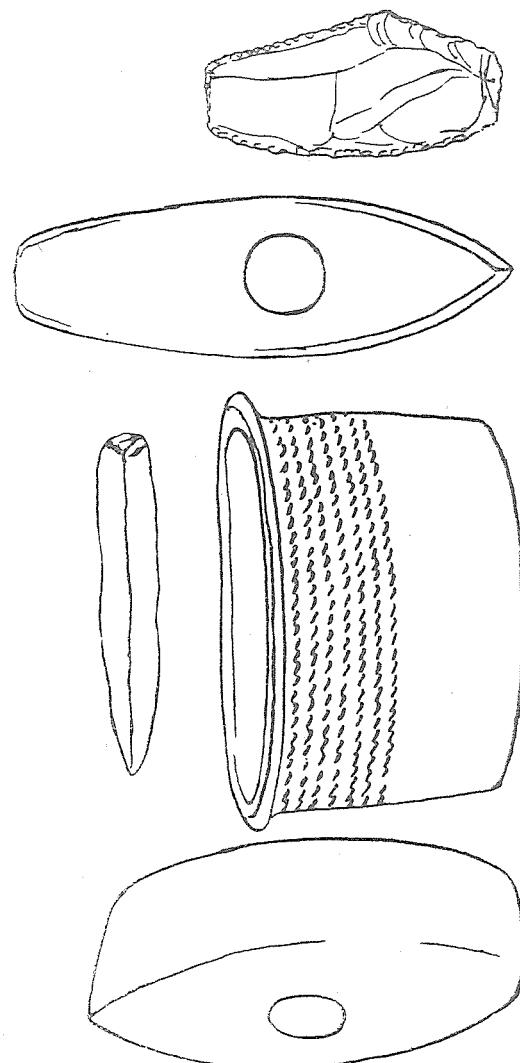
1. Mlat (ve vídeňském Nat. Hist. museu) MSt II. 94; týl nordického sekeromlatu v přerovském museu.

2. Nad Podhůrou na nejvyšším místě u cesty Komínky prozkoumal I. L. Červinka 2 mohyly, o nichž píše: »Větší mohyla měří v průměru přes 20 m a byla asi 1.50 m vysoká. Asi uprostřed násypu, sotva 80 cm pod povrchem uhodili dělníci na šáleček se šňurovým ornamentem pod hrdlem, opodál k jihu na větší pazourkový nožík a o něco niže ve hlíně a k západu na hadcový obušek; vše bylo rozestaveno, jako ve hrobě kostrovém, po nebožtíku však nebylo ani sledu. V násypu mimo zbytky popele a uhlí nalezeno pazourkové škrabadlo. Hrobové jámy pod násypem nebylo. Druhá mohyla o něco menší, měla pod násypem rozlehle popeliště, avšak prázdne.« Pravěk V. 1909: Rozpravy 5, 19; MSt. II. 145 (obr. 8).

3. Ve sbírkách bývalé německé reálky únětická kamenná palice, bohužel bez udání naleziště. Dšk. — Výslově A. Fröhlich, Soupis.

4. Červinka (M 272) publikuje z Mikschovy sbírky v Praze z nálezu z roku 1866 keltskou »zlatou minci s jakousi hlavou s jednou stranou, v druhé je postava s kopím na rameni, u nohou má s boků po 3 bodech.«

5. V pískovišti u Prostředního mlýna v hloubce 4 m vykopány 3 silně rezavé sekery (Dšk.), jež A. Fröhlich považuje správně již za pozdní; v přerovském museu podle řed. Hudečka jsou uloženy další četné hradištní pozdní nálezy.

Obr. 8. Nálezy z mořiny v lese „nad Podhrárou“ u Lipníka; podle konservátora Dra I. L. Červinky (1911).

Nětčice Dolní.

1. Prohnutý malý mlat s jedním plochým bokem nalezen u kuželny. ČVMSO 1891, 23; M 96; MSt II. 160; jiný mlat nalezen byl při bourání zdi v pastušce, daroval Dr. Přikryl olomouckému museu. F. Kovář, ČVMSO 1914, 138, tab. III. obr. 5; ČVMSO 1911, 29. Kromě toho podle Dšk. kamenná sekera (3, 10, 2), vrtaný mlat (3, 12, 5) a 3 zlomky jiných mlátů asi též velikosti ze šedozeleného nezrnitého materiálu; o serpentinovém kladivu se zmiňuje Jan Baďura (VM II. 221), jiný mlat nalezen na Skalee (Z. K. III. 1907, 56).

Nětčice Horní.

Mlat a sekery. ČVMSO 1895, 74; M 96; MSt. II. 97; Jan Baďura (VM II. 225). Také F. Kovář ČVMSO 1914, 50, 138 tab. III. 9. uvádí, že 1894 nalezena u spáleného větráka ostrá část velkého v otvoru přeraženého mlatu, jejž daroval Fr. Přikryl olomouckému museu. J. Zobaník vyoral již dříve kamennou sekérku (Dšk. — A. Fröhlich, Soupis), již odevzdal škole ve Vítovicích.

Osek nad Bečvou.

1. Zachovalé mamutí žebro vybráno prý před delší dobou v Bečvě (Museum — Hranice).
2. Na Újezdě byl nalezen mlat s delším týlem. M 98, MSt II. 160. P. Loníček získal mlaty a sekery, z nichž jeden prohnutý (ČVMSO 1910, 172) daroval P. Loníček olom. museu. (ČVMSO 1914, 138, tab. III. obr. 10., MSt II. 99; o nálezu sekery se zmiňuje i Dšk. a Jan Baďura VM II. 231).

3. Nalezeno 8 třísek a 2 větší kusy pazourku, 3 úlomky kamených sekér a 2 mlaty. (A. Fröhlich, Soupis.)

4. Nalezena plátenická popelnice s bronzovými ozdobami; Dšk. (VM II. 231 se zmiňuje o nálezu štěrkhátek.) Větší žárové pohřebiště plátenické (P. Loníček). Podle minění říd. uč. Jos. Svozila a A. Fröhlicha. Soupis — jsou popelnicová pohřebiště na Předních dílech (od strouhy mlýnské), v Potrhaných (pole p. Jos. Žoura) a Nade mlýncem. Dšk.

Pedhoří.

1. Nedovrtaný »kulatý palcát« daroval P. Loníček olomouckému museu (F. Kovář, ČVMSO 1914, 50); v přerovském museu podle řed. Hudečka starší neolitické i nordické kamenné nástroje; o kamenných nálezech se zmiňuje i J. Baďura VM II. 245.
2. V zahradě č. 15 byla nalezena popelnice (VM II. 245).

Prosenice Malé (podle A. Fröhlicha, Soupis, Velké Prosenice).

1. 1924—25 byly prý při kopání základů obecního domu na křižovatce silnic vykopány popelnice; v přerovském museu jsou ulo-

ženy (pocházejí z tohoto nálezu) dvojuchá větší a 2 malé amforovité lužické nádobky; dle konservátora Červinky jde o větší žárové po-hřebiště lužické.

2. Podle zprávy řed. Hudečka byl zde nalezen široký hallštaatský náramek.

Radotín.

1. Podle Červinky mlaty, jeden přeražený od »Červeného kříže«, ČVMSO 1891, 22; M 100; MSt II. 101; VM II. 267. »U kaple« nalezeny na př. celý a dva uražené mlaty, jež daroval Dr. Fr. Přikryl olomouckému museu. ČVMSO 1911, 30; 1914, 51. Ojediněle získány oblé o prohnuté mlaty. MSt II. 160.*)

2. Nalezena bronzová sekyrka s laloky. ČVMSO 1895, 72; M 143; VM II. 267.

3. O mohylách radotínských píše I. L. Červinka (Rozpravy 5. 29): »Nejvýš 200 kroků od mohyl nad Lhotou (viz výše) na též rovině náhorní je skupina o 4 mohylách na rozoraných polích, znatelných pouze žlutou hlinou a nepatrným zvýšením nad okolní tmahou ornicí. V říjnu 1908 dal jsem rozkopati nejzápadnější z nich, sotva 40 cm vysokou, avšak dosti rozlehhou; hned pod povrchem bylo velmi silné spáleniště a asi 70 cm hluboko na celině ležel skrček na levém boku, hlavou k severu a tváří k východu, v rukou k tváři zdvihnutých byl jenom pazourkovitý nožík a v hrbové jámě do celiny vyryté pupík z hrubší červené nádoby. Kosti byly napolo zetlelé. Ostatní mohyly byly na pozemcích zatím osetých a zůstaly neprozkoumány.«

Radvanice.

V Radvanicích při orání polí velkostatku získal podhorský farář P. Josef Hradil pazourkové škrabadlo, 2 kamenné sekery, 2 vrtné motyky, kamenný mlat a fragment jiného; velké drtidlo má říd. uč. Ant. Fröhlich, který se (Soupis I. c. 74) zmíňuje o některých nálezech.

Simře, viz dále Soběchleby.

Soběchleby.

1. Nalezeny mlaty; na trati Slatině při opravě domku J. Borovičky č. 74. nalezeny 2 klíny (Přikryl. Záhoří 2, 10, 35. ČVMSO 1891, 22, 1895, 74; M 102; ČVMSO 1906, 22; MSt. II. 103, Fr. Kovář, ČVMSO 1914, 51.) (R. 1899 byl nalezen mlat z hřibličnatého pískovce v zahradě p. Vymětalika, uražený mlat nalezen ve škole, část hadcového (?) mlatu u Doliny, jiný v zahradě, celý mlat v

*) Fr. Kovář ČVMSO 1914, 51 se výslově zmíňuje, že »mlat, nalezený při stavbě výmínu, byl v rodině Složilově používán až do roku 1899 jako hromový kámen. Totéž se dělo s jiným mlatem u Přikrylů« (o němž se zmíňuje obširně Přikryl, Záhoří 35).

okolí a pazourkové hlazené polekoule) Jan Ďadura VM II. 284 se zmíňuje, že na poli Rovna u Sehnalů v Simři byly nalezeny 2 o-buchy (Záhoří 1895, 36, svr. i Fr. Kovář ČVMSO 1914, 51), o kamenných mlatech, jež darovali zdejší škole Dr. Přikryl (snad ten, co byl vykopán u Vymětaliků) a p. Hošťálek, zmíňuje se dotazník školy; o četných mlatech se zmíňuje Přikryl Z. K. VI. 1910, 2.

2. Před č. 3. nalezeny ve vsi zbytky popelnic (?) — Dšk.

Tršice.

Na panském poli Hošek zjistil V. Böhm a J. Uhlíř neolitické sídliště s volutovou keramikou, provázenou běžnou kamennou industrií (nožíky, sekery, nedovrtaný mlat, drtidla, vývrtky a pod.) ČVMSO 1892, 101; 1896, 62; M 81; Pravěk 1904, 62; MSt II. 67, ČVMSO 1914, 45.

2. Podobné sídliště zjistil A. Telička »u prostředního mlýna« (keramika s volutami, nehtovými otisky atd.) MSt II. 67; VM II. 307 uvádí, že je to »osedliště z nejpozdější mladé doby«.

3. V inventáři předešle zmíněného sídliště stopy t. zv. keramiky lengyelské (MSt II. 84) a podle řed. Hudečka i malované spolu s obsidiánovými ústítky.

4. 2 kamenné mlaty, 2 sekery a nožíky pazourkové. Dšk.

5. Při rigolování chmelnice objeveno podle A. Teličky několik hrobů se spalenými těly a při nich kromě charakteristické mísy 5 džbánečků provázejících zvoncovité poláry (nálezy v přerovském museu: miska, baňatý džbánek, větší džbán a 2 jiné džbánečky).

6. V trati Americe bylo nalezeno měděné dlátko, jež daroval A. Telička olomouckému museu, ČVMSO 1914, 141.

7. V »Hostivítově dole« nalezena bronzová sekera s dutinou a zdvihnutým nosem proti úšku a kromě toho jsou známy z Tršic další dvě sekery s dutinou.²³⁾

8. O známém lužicko-slezském pohřebišti popelnicovém píše I. L. Červinka takto:²⁴⁾ »R. 1876 objeveno bylo na návrsí směrem k Lipňanům pohřebiště a kopali na něm mnohokrát od té doby Dr. J. Wankel, Dr. B. Dudík, J. Uhlíř, J. Bém, A. Telička a j., vždy s příznivými výsledky. Hroby byly založeny v řadách, hrob od hrobu tři kroky vzdálené; jednotlivé sestávají se skupin nádob všech obvyklých tvarů a mezi četnými milodary se objevují bronzové jehlice, nože, kroužek s poloesovitým zatočením jednoho konce, klíněné kroužky, vejčitý amulet s bronzovým úškem, skleněné perly, kamenné závěsky, štěrčátká ptačí podoby, jiná hruškovitá a j.

R. 1887 vykopal J. Bém na díle »za hruškou« několik popelnic a ornamentovaných nádob, při nich bronzové slunné kolečko, náramek, kotouče drátu, jehlice, tyčinky a tři jakési hřeby« (M 221).

ČMM 1878, 169; Mitth. Zentr. Komm. 1878, 61; 1881, 51. ČVMSO 1886, 35; 1887, 88; M 217, obr. 99, 200—221; Zprávy komise pro přírodověd. prozkoumání Moravy, odd. preh. č. 1 r. 1909;

²³⁾ ČMM 1878, 169; Mitt. Zentralkom. 1878, 61; M. 144 — ²⁴⁾ M. 144.

kromě tohoto lužického inventáře uvádí řed. Hudeček i plátenické bronzy (knoflíky).

9. 1926 při úpravě cest v trati zvané Zátěš nalezeny popelnice. Dšk., podle VM II. 307 též prý na poli za hruškou nalezeno několik popelnic.

Týn.

1. 1902 pod Týnem při překládání toku Bečvy na ochranu mlýna v Týně nabyl uč. Fr. Šteiner ze Zámrsk mlat (10.5 cm, 4.3 cm, provrt 2.2 cm). 1908 nalezen mlat pod lesem v Zárubech (Z. K. IV. 1908, 32). Z. K. IV. 1908 se zmiňuje, že p. J. Vacula již 30 let přechovával mlat. Dšk. Zámrsky u Kelče Na Pohanci jakož i v lese směrem k Soběchlebům nalezeny prý byly i památky neolitické (pazourková sekera a j.) VM II. 328.

2. V týnském lese směrem ke Lhotě na t. zv. Kaňové cestě až ku kotě 426 m je řada v menších skupinách nepravidelně rozložených isolovaných mohyl, o jejichž výzkumu, v kterém bylo pokračováno i po válce Čsl. stát. archeologickým ústavem²⁵⁾, referuje stát. kons. Dr. Ing. I. L. Červinka takto:²⁶⁾

»5 mohyl u kříže nad samou Lhotou bylo úplně prázdných. Blízká skupina v polích Radotínských počítá 4 mohyl. Nejzápadnější z nich jsem otevřel r. 1908. Byla dosti rozlehlá a už sotva 40 cm vysoká; hned pod povrchem bylo velmi silné spáleniště a asi 70 cm hluboko na celině ležel skrček na levém boku, hlavou k severu a tváří k východu, u rukou ke tváři zdvižených byl jenom pazourkový nožík a v hrobové jámě do celiny vyryté pupík z hrubší červeňné nádoby. Kosti byly na polo setlelé.

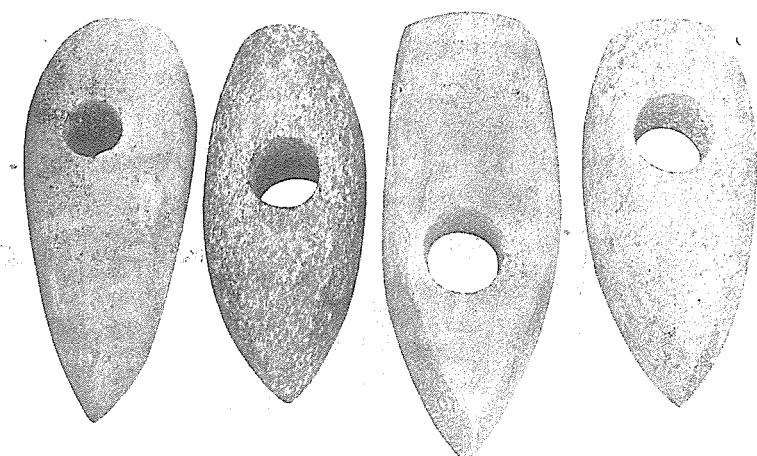
Dále v lese hned na kraji byla podobná nízká mohyla, pod náspevem v popelité zemi pak obuch z pískovcového oblázku zběžně přibroušený a provrtaný. Jen několik kroků od této mohyly jest skupina 5 mohyl se žárovými hroby typu popelnicových polí. Ostatních 7 mohyl kolem Kaňové cesty otevřel jsem též. Jednu z největších prokopati dal r. 1895 Dr. Fr. Přikryl. Byla v ní pazourková sekera a kamenný mlat. Mohyly byly všechny stejně zařízeny. Měřily výšky od půl do 1.20 m a v průměru 8—12 m. V násypu jako skála utvrdlém objevovaly se střepinky červeného hrubého hrnce (tvaru amforovitého), uhlíky a kousky přepálené hlíny. Asi 80 cm hluboko ve tmavější hlíně ležel pěkný obušek kamenný a od něho k severnímu boku jámy, ale sotva 5 cm v průměru pod povrchem stál džbánek s uchem. Napovrchu byl vyhlazen, barvy hnědočervené bez ornamentu, byl však úplně rozdrcen a kořínky modřinu tak prorostlý, že nebylo možno z tvrdé hlíny ani střípku zachránit.

Džbánek podobný z jiné mohyly byl na svrchním vydutí, na hrdle a na uchu ozdoben rádami záseků jako amfora z němetické

mohyly. Ostatní mohyly obsahovaly po obušku kamenném, obyčejných tvarů, nebo byly prázdné. Každá však měla pod vrstvou popelu na úrovni hrobovou jámu« (obr. 9).

2a. U kaple na kraji týnského lesa stojí kříž a nedaleko něho otevřel P. Fr. Přikryl 1895 tři mohyly; v jedné z nich byla nalezena ve vrstvě popela pazourková sekera 7 cm dl. a vedle ní obuch z hadce; v druhé mohyle byla na celině skupina nádob: baňatá popelnice s úzkým hrdlem a třemi oušky plná kostí; vedle ní ležela miska a hrneček. ČVMSO 1895, 73, 1911, 16 (s plánkem), 1914, 54; M. 193; Pravěk 1908, 50, 1909, 120.

3. Na Pohanci jakož i v lese směrem k Soběchlebům jsou žárové hroby lužické VM II. 328.

Obr. 9. Mlaty z mohyl v lese Týnském.

Veselíčko.

Na poli »Vlčince« nad potokem Lukavecem zjistil P. Karel Loníček roku 1900 velmi rozsáhlou osadu neolitickou s volutovou a malovanou (jediný střep se zloutým nátěrem a červenými pruhů) keramikou, kde podle I. L. Červinky (MSt II. 68) mimo ústipky a odpadky pazourků do tisíců jdoucích (některé jsou patinované, ale nikoliv paleolitické!) vyskytá se tu nápadně množství nožíků, škrabadel, šipek (ve sbírce Fröhlichově zejména srdcovitá šipka a jiné deformované formy silně okrajově retušované tupě nordických typů), otesávaců, sekery pazourková, jáder, nožíky i jádra obsidiánová; z kamenných nástrojů hlazených jsou velmi četné sekery, hlavně motyky, dláta, škrabadla, hladidla, mlaty; četné jsou vývrtky i kusy nedovrtané, jindy v provrtu přeražené a pod ním znova provrtané, drtida i mlýnské plotny, z hlíny přesleny, závaží jehlan-

²⁵⁾ Zprávy čsl. ústavu archaeologického I. 1929, 38.

²⁶⁾ M St. II. 145 - 146, obr. 76 (dříve již Pravěk V. »1907«, 120, 131, 132; P. Fr. Přikryl, ČVMSO »1875«, 72-73), zmíňuje se i Fröhlich Scupis.

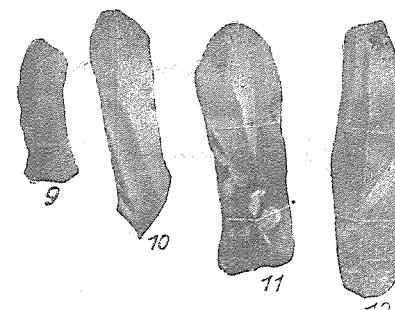
covitá; keramika s ornamentem nehtovým i volutovým (krásný volutový střep »mřížovaný« s čočkovitými důlky je v museu hranickém) je celkem řídká; také vyskytly se střepinky s ozdobou kolečkem tečkovanou; hojná velká lengyelská ucha (mus. Hranice, sbírka A. Fröhlicha a j.); na sídlišti, kde sbíral hojně I. L. Červinka (Zemské museum), řed. A. Telička, P. Loniček (Mus. na Velehradě) a říd. uč. Ant. Fröhlich, jsou četné jámy.²⁷⁾

2. Malý zlomek pěkného mlatu sobotického typu znova provrtaný je v museu hranickém; řed. Hudeček uvádí řadu kamenných nordických nálezů.

Újezd Dolní.

1. Nalezen miniaturní mlat. M 105, MSt II. 105, VM II. 343.

Jednotlivě nalezeny kamenné nástroje a nožíky, zejména pohromadě 3 velké a 1 menší široké pazourkové čepele (11.5 cm—3.0 cm) tvořící zřejmě hromadný nález. Dřšk. — A. Fröhlich, Soupis, 74, podrobněji ibid. IX. 1927, 127, obr. 10. Krásný exemplář mlatu sobotovického typu daroval A. Fröhlich Zemskému museu v Brně. (obr. 11).

Obr. 10. Nálezy pazourků z Dol. Újezda (podle A. Fröhlicha).

2. Na Dilech vyorána velká spodní část nádoby.

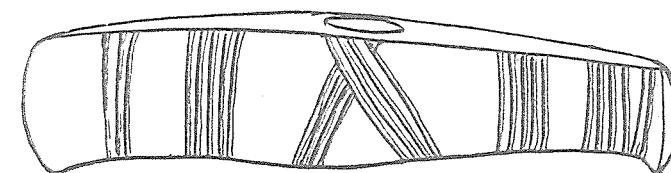
3. V kamenné lomě fy. Jaškové nalezen bronzový srp, hrot a na poli »U obory« bronzová sekera s laloky (sbírka A. Fröhlicha). Chronologický přehled a rozšíření tohoto prehistorického materiálu Hranicka a Lipenska je uvedeno v textu kap. II.

Kromě těchto bezpečně zaručených pravěkých nálezů je známa z našich okresů celá řada nálezů pochybných (Bělotín, Paršovice), označovaných v nálezových zprávách jako »stará pohřebiště« (Lhotka, Hustopeče, Rouské; svr. i výše ve zprávách o popelnicových polích »hroby pravěké« (Kadníky, Zámrsky, Valšovice) ne-

²⁷⁾ ČVMSO 1903, 19, 1910, 172, 1914, 45; Pravěk 1904, 62; I. L. Červinka ČMMZ V. 1905, 184-5; MSII. 68, 73. Knies J., Pravěké nálezy ve Štramberku (1925), 14, podrobně A. Fröhlich, Záhorská kronika X. Nálezy uloženy v Zemském, olomouckém, přerovském a velehradském museu.

bo pouze jako »starožitnosti« (Jezernice), kterých přirozeně nelze použít k žádnému závěru.

Takové jsou známy z našich okresů pravěké nálezy; pátřejte po nich dále a doplňte tento seznam!

Obr. 11. Mlat „sobotovického“ typu z Dolního Újezda u Lipnika; půl skut. velikosti. (Daroval A. Fröhlich zemskému museu v Brně).

IV. Seznam literatury vzájemně se k pravěku Záhoří.

Badura Jan, Lipenský okres, VM II. (Brno 1919), 1—418.

Bartovský V., Hranický okr., Vlastivěda moravská II. (Brno 1909), 1—308.

Böhm Dr. Jaroslav, Přispěvky k moravské prehistorii, ČVMSO XLI. až XLII. (1929), 139—152.

Černý Fr., Přispěvky k historickému zeměpisu Moravy. — Čas. Mat. Mor. XLI.—XLII., (1917—18), str. 1—68.

Červinka Dr. I. L., Morava za pravěku. — Brno 1902.

Červinka Dr. I. L., Člověk pravěký na Záhoří, Hlasy z Pobečví, č. 34, 23. srpna 1908.

Červinka Dr. I. L., Moravské starožitnosti, II. — Kojetín 1908.

Červinka Dr. I. L., O mohylách moravských, I. Mohyly na Záhoří, Archaeologické rozpravy č. 5 (Kroměříž 1909), 1—41, 34 obr. a V tab. (Pravěk V. 1909, 53, 114).

Červinka Dr. I. L., následující hesla v Ebert-Reallexikon der Vor geschichte: Böhmen-Mähren (II. [1925] 58—103), Dřevoho stitzer Typus (II. [1925], 465), Ostimmährische Hügelgräber (IX. [1927], 240—241).

Červinka Dr. I. L., Slované na Moravě a říše velkomoravská. — Brno 1928.

Červinka Dr. I. L., Holešovsko v Pravěku, Zvl. otisk z P. Kvasničkova Holešovský okres, VM II., Brno 1929, 1—12.

Červinka Dr. I. L., Osídlení kraje olomouckého v pravěku. — Zvl. otisk z Vlastivědy střední a severní Moravy. Zábřeh 1931, str. 1—70.

Ant. Fröhlich, Soupis archeologických předmětů na Hranicku a Lipensku, Záhorská Kronika XI. 1929, 72—75.

Hassinger Hugo, Die mährische Pforte und ihre benachbarten Landschaften. Abhdl. d. K. K. geogr. Ges. in Wien XI Nr. 2. 1914,

- Niederle Lub. Prof., K středomoravským mohylám, Pravěk IV.
1908, 48—51.
Přikryl Dr. Fr., Záhoří po stránce archaeologicko-ethnografické,
Záhorská Kronika, V Soběchlebích 1895, 1—80.
Přikryl Dr. Fr., Z pravěku a předvěku Záhoří a Pobečví, Záhor-
ská Kronika VI. 1910, 1—3.
Stumpf Ing. G., Die Vor- und Frühgeschichte des Kuhländchens,
Kuhländer Heimattfest in Neu-Titschein, 1927, Festschrift,
Neu-Titschein 1927, 7—24, Taf. I.—VIII.

Seznam zkratek.

Kromě obvyklých a běžných zkratek je používáno následujících
zkratky:

ČVMSO = Časopis vlasteneckého musejního spolku v Olomouci.
VM II. = Baďura Jan, Lipenský okres, Brno 1919, 1—418.
Bartovský V., Hranický okres, Vlastivěda moravská II..
Brno 1909, 1—308.
M = Červinka Dr. I. L., Morava za pravěku, Brno 1902.
MSt II. = Červinka Dr. I. L., Moravské starožitnosti II., Kojetín
1908.

Rozpravy 5 = Červinka Dr. I. L., O mohylách moravských, I. Mo-
hyly na Záhoří, Archeologické rozpravy č. 5, Kromě-
říž 1909, 1—41, 34 obr. a 5 tab., Pravěk V 1909, 53.
114.

Dšk. = viz zde pozn.²⁾

A. Fröhlich, Soupis = Soupis archeologických předmětů na Hranic-
ku a Lipensku, Záhorská kronika XI, 1929 72—75.
Záhoří 1895 = Přikryl Fr., Záhoří po stránce archaeologicko-
ethnografické, Záhorská Kronika v Soběchlebích
1895, 1—80.

ZKr. = Záhorská Kronika.

Obsah XV. ročníku.

	Strana
Články:	
Dušek Bedřich: Rakouská opatření proti tajným společnostem za- čátkem 19 století	28
Fröhlich Antonín: Pallova plastická mapa Hranická	6
Poslední větrné mlýny na Lipensku	41
Kup svobod. dvoru Halčinovského v Lazničkách r. 1668 .	70
Hladká Věra Dr: Pozůstatky českobratrské z Křtomile na Záhoří 1	
Horák Karel: Závět zámrského fojta	61
Jundra Bohumír: Hranicití knihtiskaři	8
Dům a dvůr Čaputovský	21
Dvůr Tamfeldský v Hranicích a dvůr Čaputovský	21
Václav Banovský	86
Kout Rudolf: Slovník lipenského nářečí	19, 46, 84
Kramoliš Čeněk: Registra gruntovní předměstanská města Hranic (1555—1648)	5
Staré knihy hranické	48, 83,
Kretz František: Vodní stavby	27
Mráček Jakub: Jan Neff, (1832—1932)	2
Selské usedlosti a obyv. Dolního Újezda v minulosti .	33, 75
N. F. Zajímavé památky z Předmostí a Čehyně	61
Skutil Josef, Dr.: Předhistorické osídlování a nálezy z Hranicka a Lipenska	97
Sova Otto: Záhorské hádanky	94
Svěrák Antonín: Vzpomínka na rok 1848	25
O Fryčajkách	54
Sobr J.: Robota na panství bystrickém	18,52
Vinklarová Anna: Zánik fojtství v Soběchlebích	24
Zapletal Florian: Zástavní držitelé Kelče v letech 1451-1469	11
Kostel sv. Trojice (sv. Kateřiny) v Lipníku n.B.	, 36
První brána zámku v Dřevohosticích	, 58
Obraz Šebesty (Sebastiniho) v Teplicích n. Bečvou	, 68
Poloha a jméno hradu Šaumburka neboli Šumburka .	, 89
Zela Stanislav, Mgr. Dr. :O starodávných artikulích ševcovského echu města Kelče	65
Drobné zprávy:	
Dr. František Přikryl pětasedmdesátníkem	29
Ulice Klihovská v Hranicích (Boh. Indra)	30

	Strana
Rodinné štěstí. (Dr. Horniček)	30
Stavba bývalé brány Hranické v Lipníku. (J. Mráček)	30
Počet obydlených domů, bytových stran a přítoniných obyvatelů v obcích polit. okresu hranického dle sčítání lidu z r. 1930	31
Spisovatel Čeněk Kramoliš.	62
Příjem do obce. (F. N.)	63
Proč byl zrušen jesuitský řád r. 1773?	63
Do Hranic. (F. N.)	64
Hranická obecní lázeň a Teplice. (Boh. Indra)	64
Na obálce 4. čísla: Zatmění slunce. (Josef Široký) :	2
 Vyobrazení:	
Jan Neff, str. 3. — Česká státní reálka v Lipníku n. B., str. 4. — Pallova plastická mapa Hranicka, str. 7. — Portál Čaputova domu v Hranicích, str. 22. — Bývalý kostel sv. Trojice v Lipníku n. B., str. 37. — Detail bývalého kostela sv. Trojice, str. 39. — Dře- věný větrný mlýn v Kladrníkách, str. 41. — Dřevěný větrný mlýn v Soběchlebích, str. 44. — První brána dřevohostického zámku, str. 59. — Pečeti a podpisy na kupu dvora Halčinovského v Laznič- kách r. 1668, str. 74. — Msgr. Dr. F. Přikryl, str. 97. — Mapka rozšíření diluvia a paleolitických stanic moravskoslezských a hornos- lezských, str. 100. — Náčrt hrobu pod mohylou v lese Doubravě u Němcic, str. 102. — Němetice; nálezy z mohyly, str. 103. — Slez- ský hromadný nález z Černotína, str. 109. — Vehod do jeskyně nad novým vápencovým lomem r. 1927, str. 111. — Nálezy z mohyly v lese »nad Podhůrou« u Lipníka, str. 118. — Mlaty z mohyl v le- se Týnském, str. 128. — Nálezy pazourků z Dol. Újezda, str. 124. — Mlat »sohotovického« typu z Dolního Újezda u Lipníka, str. 125. —	

a výchova vojenská sloučena je s ušlechtilou výchovou všeobecnou, s humanitou i vlastenectvím. Oceňuje jej též jako slavného pedago-
ga-filantropa a českého vojenského výchovatele. Krásnou tuto kni-
hu vřele doporučujeme k zakoupení do učitelských knihoven ná-
rodních a středních škol. Cena knihy ve vzorné úpravě, o 201 str.
s 9 vyobrazenimi na křídovém papíře, činí při objednávkách přímo
u autora (místo Kč 45.—) jenom Kč 39.—. Adresa: Dr. J. Dvorský,
Hranice n. B. ép. 575.

Antal Stašek: *O ševci Matoušovi a jeho přátelích*. Román. Druž-
stevní práce 1932. Stran 300, cena 20 Kč váz., členská. — Knihu
tato je jubilejná, již vydala Družstevní práce k svému desítiletí.
Stašek v románu vyniká jako dobrý pozorovatel, který dovede
zvláště dobře zachytit jednotlivé osoby. Na Matoušovi ukazuje,
jak dávno již i prostý lid bojoval za právo, spravedlnost a svobodu.
Velmi poutavou tuto knihu vyzdobují pěkné ilustrace Ladovy. Do-
poručujeme.

Staňte se členem Družstevní práce! Členské výhody jsou značné.
Dopишte si o ně D. p. Praha XII., Slezská 13.
Vřele doporučujeme!

Karel Konvalinka: *Maminec*. Op. 31 (1932). Osm dětských písni
s průvodem klavíru. Nákladem Vydavatelského odboru ÚSJU, v
Brně, Dvořákova čís. 1. — Skladatel projevuje se v písniach jako
odborník na dětském poli hudebním. Hlasově nepřepíná, nápěvy
vyznívají citem. Výprava publikace jest velmi vkusná. Doporučuje-
me záslužnou práci Konvalinkovu, zvláště pro dětské besídky. —

Josef Braun: *Trest. Historické povídky*. Vyšlo ve 3. vydání v
sebraných spisech tohoto jedinečného povídkáře dějepisného v na-
kladatelství J. Svátek, v Praze (Smíchov, Husova 7). Cena knihy
Kč 15.—, váz. Kč 21.—. — Doporučujeme.

U téhož nakladatele vychází knihovna »Argos«, výbor nejlepších
knih detektivních a dobrodružných. Cena sešitu Kč 1.90. Celá první,
neb druhá serie za výhodnou cenu. Doporučujeme! —

Dr. Ant. Sturm, K. Kalivoda, Fr. Dvořák: *Hodiny slohu*. Pro 3.,
4., 5. a 6. — 8. školní rok. Sbírka školských příruček, svazek 2.
Duben — Květen — Červen. Ses. 8—10 za 25.50 Kč. Tímto svaz-
kem dokončeno toto dílo, jež by nemělo chyběti v žádné učitelské
knihovně. Vydal Antonín Dědourek, nakl. v Třebechovicích pod
Orebem. —

Doc. ThDr. P. Augustin Alois Neumann: *Piaristé a český barok*.
1933. Na základě pramenů z gen. archivu řádového podává an-
tor, jenž jest docentem Cyrilo-Metod. fakulty bohoslovecké v Olo-
mouci. — Kniha jest velmi pečlivě sepsána a seznamuje čtenáře
s nepřístupným materiálem piaristické generality. Ukazuje nám
»Piaristy«, vedle jejich činnosti náboženské, jako nositele barokní
kultury. Kniha dotýká se také hojně města Lipníka n. B. Vyšla
nákladem knihkupectví společenské knihtiskárny v Přerově. —

KRÁSNÁ ZAHRADÁ

SKÝTÁ NESČETNÉ RADOSTI,
UKLIDŇUJE MYSL A NERVY.

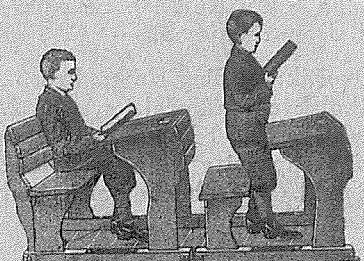
Než započnete se založením zahrady, obrátte se s důvěrou
na projektanta-specialistu, který se zabývá výhradně navr-
hováním zahrady. Založení zahrady je pak jen čistě tech-
nickou záležitostí.

Vkusné zahrady projektuje:
J. Kumpán, zahradní architekt,
Praha I. Malé nám. (Svaz okrašlovací).

Poučný spis „Před založením zahrady“ s mnoha ilustracemi
poštou 10 Kč franko.

Knihař A. Trna

v Lipníku nad Bečvou - Nám. Svobody
(v domě Okresní záložny). Provádí veškeré
práce knihařské vkusně, pevně a co nejlevněji.

Tabule patent „TALLA“

se výborně osvědčily a jsou do
všech nových škol zaváděny a
která škola je již má, na základě
zkušenosti opět jich objednává.
Jsou též napodobovány, avšak na
nebezpečí padělatele i školy, neboť
jsou patentované pod č. 13.610.

Veškeré školní zařízení

František Talla, Přerov

Kojetínská (bývalý cukrovar). Prospekty zdarma.

Za vydávání a redakci odpovídá Antonín Fröhlich v Dol. Ujezdě.
Tisk J. Slováka spol. s r. o. v Kroměříži.